

5 kjappe om lommepenger

1. Start med et lite beløp
2. Vær en god rollemodell. Bruker du penger som en bajas, er sjansene stor for at barna dine gjør det samme.
3. Gjør klare avtaler hva lommepenger skal

dekke og ikke dekke. Barna bør ha frihet til å disponere sine egne midler så lenge det ikke er direkte helseskadelig. Ufornuftige innkjøp kan være svært lærerrike.

4. Det bør IKKE være slik at alle arbeidsoppgaver i hjemmet er koblet til penger.
5. Foreldre bør tilpasse lommepengene etter barnas atferd. Noen barn vil kunne håndtere mer penger enn andre.

Kilde: Stein Erik Ulvund, («Forstå barnet ditt 8-12 år»), Ellen Katrine Nyhus, Universitetet i Agder.

L P EN N G E R

Går i rykk og napp

Barn utvikler seg i rykk og napp. Det noen lærer seg som treåring forstår andre mye senere. Disse stadiene må derfor leses med dette i bakhodet. Det vil også variere hvor lenge barna befinner seg på hvert enkelt stadium.

3-4 års alderen:

Barn kan skille mellom penger og andre ting, men de kan ikke skille mellom ulike mynter. De har et lekende forhold til myntene og har kun en vag forståelse for at de kan knyttes til kjøp. Senere skjønner barn at de kan bruke pengene til å kjøpe for, men de skjønner ikke at ulike mynter har ulik valør og derfor ikke kan brukes til å kjøpe alle ting. Små barn har en tendens til å tro at små ting (for eksempel et smykke) koster lite, men store ting (for eksempel en bok) koster mye.

5-7 års alderen:

På det neste stadiet begynner barn å forstå at noen penger er mer verdifulle, for eksempel at sedler er mer verdt enn mynter, men de skjønner ikke at det går an å veksle. Så de tror at en 5-krone kan brukes til å kjøpe noe til 5 kroner, men ikke til å kjøpe noe som koster 2 kroner. Likevel tror de at alle selgere vil gi vekselpenge som en del av en transaksjon. Etter hvert forstår barna også at noen penger er for lite verdt, slik at de ikke har råd til å kjøpe noe når de har for lite.

Verdien av en ting knyttes til funksjonen: Jo mer nyttig, jo dyrere tror barna tingene er.

8-10 års alderen:

Nå forstår de at vekselpenge vil kompensere for forskjellen i verdi mellom pengene de ga og prisen på det de kjøpte. I 9-årsalderen begynner noen å skjønner ideen med profitt, for eksempel at motivasjonen til en som driver en butikk er å kjøpe varer til en pris for å selge dem til en høyere pris.

Forståelsen for andre økonomiske begreper utvikles så videre gjennom ungdomstiden. I denne aldersgruppen tenker ofte barn at pris er knyttet til tiden det tok å lage den og verdien på materialer som ble brukt i produksjonen.

Mange voksne uttrykker det samme, selv om voksne også skjønner forholdet mellom tilbud og etterspørsel.

Kilde: Paul Webley: *Children's understanding of economics*. I M. Barrett & E. Buchanan-Barrow: *Children's understanding of society*. Hove: Psychology Press. 2005.

Barnas rettigheter

7 år

● Du har rett til å uttale deg i saker som angår dine personlige forhold. For eksempel hvor du skal bo og hvor du skal tilbringe ferien hvis foreldrene dine er skilt.

12 år

● Du har rett til å uttale deg i saker som angår dine personlige forhold. For eksempel hvor du skal bo og hvor du skal tilbringe ferien hvis foreldrene dine er skilt. Din mening skal tillegges stor vekt.

13 år

● Du kan ta arbeid som for eksem-

pel avisbud, barnevakt eller jordbærplukker. Arbeidet må være enkelt og det må ikke gå ut over skole eller helse. Foreldrene dine må være enige i at du arbeider.

● Du slipper å betale skatt dersom du tjener mindre enn fribeløpet.

14 år

● Vergen din skal høre på deg før hun eller han tar avgjørelse om dine økonomiske forhold (for eksempel hvis mor eller far skal bruke dine sparepenger til noe.)

15 år

● Du har rett til å ta vanlig lønnet

arbeid, med foreldrene dine kan si opp avtalen hvis din «oppfostring og velferd krever det.» Dette vil stort sett si at det går ut over skolegang.

● Du har rett til å bestemme over penger du selv har tjent. Foreldrene dine kan sette grenser, men det er strenge krav til dette.

Slike avtaler blir foreldrene ansvarlige for frem til barnet er 18 år gammel. Bli dette gjort uten foreldrenes godkjenning er avtalen ugyldig og kjøpet kan kanselleres.

16 år

● Alle under 16 år kan fiske uten å betale fisketrygdavgift.

● Du har rett til å søke lån og stipend til videregående opplæring.

18 år

● Du bestemmer selv i personlige og økonomiske saker.

PS! Barn kan ikke ta opp lån eller stifte gjeld. Det betyr også at barn ikke kan inngå avtaler om avbetaling uten foreldrenes godkjenning.

Kilde: Børneombudet og Dine Penger